

Pseudo-Skylaks: *Periplous****Hellence Aslından Çeviren: Murat ARSLAN****

İ.Ö. VI. yüzyılda yaşamış Karyanda'lı (Bodrum Yarımadası'nın kuzeyinde lokalizasyonu kesin olarak yapılamamış Karya kenti) Skylaks'a atfedilen *Periplous* (*İskan edilmiş Avrupa, Asya ve Afrika Denizi'nin Çevresindeki Seyr-ü Seferi*) adlı coğrafi eser Karadeniz, Akdeniz ve Afrika sahillerindeki yüzlerce kentin tarihsel coğrafyası hakkında kısa, fakat yararlı bilgiler verir. Ancak metinde İ.Ö. IV. yüzyılda kurulan kentlere dair yapılan göndermeler eserin bu yüzyılda yaşamış, ismini bilmediğimiz bir yazar tarafından kaleme alınmış olabileceği savını doğrular niteliktedir. Bu bakımdan eserin yazarı Pseudo-Skylaks olarak adlandırılır.

Çalışma dikkatle incelendiğinde bir gezi yazısı ya da denizcilerin kullanımı için hazırlanmış bir navigasyon rehberi özelliği sergilemez. Bilinen ilk kuramsal/teorik coğrafya çalışmalarından biri kabul edilir. İ.Ö. IV. yüzyıla değin iskan edilmiş üç kıtadaki çeşitli soyları, sayılarını; sırasıyla bölgeleri, kentleri, limanları, ırmakları; iskan edilmiş adaları, halklarını ve bunların hangi tarzda anakarayla ilişki içinde bulunduğunun anlatıldığı kurgusal bir yapılanma içerir. Akdeniz ve Karadeniz'in saatyönünü seyr-ü seferinin yanı sıra Herakles Sütunları'ndan öteye denizaşırı Batı Afrika'ya kadarki sahil şeridindeki kıyı kentlerinin sınırları, birbirlerine olan uzaklıkları, bu mesafenin hangi rota takip edilirse ne kadar zamanda alınabileceği konusunda okuyucu bilgilendirilir. Eserin Afrika bölümü büyük ölçüde seyir subayı Hanno'nun *Periplous* adlı çalışmasından temel alındığı görünür.

Pseudo-Skylaks'ın *Periplous*'u ilk olarak D. Hoeschel (*Geographica Marciani Heracleotae, Scylacis Caryandensis, Artemidori Ephesii, Dicaearchi Messenii, Isidori Characeni omnia*) tarafından 1600 yılında Augsburg'da diğer Hellen coğrafyacıların eserleriyle birlikte yayımlanmıştır. Bunu 1639 yılında, I. Vossius'un (*Periplus Scylacis Caryandensis, cum tralatione, & castigationibus*) ile 1698 yılında, J. Hudson'un edisyonuyla (*Geographia veteris scriptores Graeci minores, cum interpretatione Latina, dissertationibus, ac annotationibus*) basılan Amsterdam kopyaları izler. Ardından sırasıyla 1697 yılında, J. Grovoniun'un (*Geographia Antiqua*), Leiden; 1826 yılında, J. F. Gail'in (*Dissertation sur le Périphe de Scylax et sur l'époque présumée de sa redaction*) Paris; 1831 yılında, R. H. Klausen'in ise, (*Hecataei Milesii fragmenta. Scylacis Caryandensis Periplus*) Berlin edisyonları yayımlanır. Bunları 1840 yılındaki, J. A. Letronne'nin, (*Fragments des poemes géographiques*) Paris'te yayımladığı Fransızca edisyonu; 1878 yılında, B. Fabricius'un (*Periplus Maris Rubri*) Leipzig ve 1882 yılında, K. Müller'in (*Geographi graeci minores*) Paris'te yayımladığı Hellence-Latince edisyonu takip eder. Pseudo-Skylaks'ın eserine ilişkin en güncel çalışmalar ise, 2004 yılında, P. Counillon (*Pseudo-Skylax, Le Périphe du Pont-Euxin*) Bordeaux ve 2011 yılında, G. Shipley (*Pseudo-Skylax's Periplous: The Circumnavigation of the Inhabited World. Text, Translation and Commentary*) Exeter, tarafından kaleme alınmışlardır.

* Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi tarafından, *Trabzon İli ve Territorium'unun Tarihsel Coğrafyasını Araştırma Projesi* kapsamında desteklenmiştir.

** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya, marslan@akdeniz.edu.tr

Karyanda'lı Pseudo-Skylaks'ın İskan Edilmiş Avrupa, Asya ve Afrika Denizi'nin Çevresindeki Seyr-ü Seferi

Ayrıca böylesine çeşitli her bir soyu birbiri ardına sırasıyla gelen ülkeleri, limanları, ırmakları; deniz seyahatlerinin mesafelerini; iskan edilmiş yedi adayı ve bunların her birinin hangi tarzda anakarayla [ilişki içinde olduklarını anlatır].

AVRUPA

Avrupa'daki Herakles Sütunları'ndan itibaren, Afrika'daki Herakles Sütunları'na ve büyük Aithiopia'lılara kadarki [bölgeleri anlatmaya] başlayacağım. Herakles Sütunları birbirleriyle karşılıklıdır ve birbirlerinden bir günlük deniz seyahati uzaklıktadırlar [Ayrıca burada Gadeira adı verilen iki ada vardır. Bu adalardan birinde bir kent yer alır ve burası Herakles Sütunları'ndan itibaren bir günlük deniz seyahati mesafesindedir]. Avrupa'daki Herakles Sütunları'ndan itibaren, Kartacalıların birçok ticaret merkezi; çamur, gelgit ve açık deniz vardır.

2. IBERIA'LILAR. Avrupa'da ilkin Iberia'lılar, Iberia halkı ve Iber[.] Irmağı vardır. Ardından bir Hellen kenti olan ve Emporion ismini alan bir emporion (= ticaret merkezi) gelir; bu insanlar Marsilyalıların kolonistleridirler. Iberia'nın sahil boyunca deniz seyahati yedi gün ve yedi gece sürer.

3. LIGURIA VE IBERIA'LILAR. Iberia'lılardan sonra, hemen bitişik komşuları Liguria'lılar ve Iberia'lılar Rhodanos Irmağı'na kadar birbirleriyle karışmışlardır. Liguria'lıların topraklarındaki Emporion'dan itibaren Rhodanos Irmağı'na kadarki sahil boyunca deniz seyahati iki gün ve bir gece sürer.

4. LIGURIA'LILAR. Rhodanos Irmağı'ndan itibaren Antion'a kadar Liguria'lılar ikamet ederler. Bu bölge içinde Hellen kenti Marsilya ve limanı vardır. Burada yer alan kentler Marsilya'nın kolonileridir. Bölgedeki Rhodanos Irmağı'ndan itibaren Antion kentine kadar sahil boyunca deniz seyahati dört gün ve dört gece sürer. Herakles Sütunları'ndan itibaren Antion'a kadarki bütün ülke oldukça iyi limanlara sahiptir.

5. TYRRHENOI [Etrüskler]. Antion'dan itibaren, Roma kentine kadarki topraklarda Etrüsk halkı ikamet eder. Sahil boyunca deniz seyahati dört gün ve dört gece sürer.

6. KYRNOS [Korsika]. Tyrrhenia Bölgesi'nin karşısında Korsika Adası uzanır. Tyrrhenia'dan itibaren Korsika'ya deniz seyahati bir buçuk gündür; ayrıca söz konusu yolculuğun yarısında Aithalia adı verilen iskan edilmiş bir ada ile birçok terk edilmiş adalar yer alır.

7. SARDO [Sardinya]. Korsika Adası'ndan itibaren Sardinya Adası'na deniz seyahati bir günün üçte biri kadar sürer. Ayrıca Korsika ile Sardinya adalarının arasında terk edilmiş bir ada vardır. Sardinya Adası'ndan itibaren Afrika'ya doğru deniz seyahati bir gün ve bir gece sürer, gene Sardinya'dan Sicilya'ya deniz seyahati iki gün ve bir gecedir. Buradan Korsika'ya doğru yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

8. LATINLER. Tyrrhenia'yı Kirkaion Burnu'na kadar Latin kavmi izler. Elpenor'un anıtı da Latinlerin topraklarındadır. Latinlerin sahili boyunca deniz seyahati bir gün ve gece sürer.

9. OLSOI [Volsklar]. Volsk'lar Latinlerin komşularıdır. Volskların sahili boyunca deniz seyahati bir gün sürer.

10. KAMPANOI [Kampanialılar]. Kampania halkı Volsklara komşudurlar. Kampania'daki Hellen kentleri şunlardır: Kyme ve Neapolis. Bunların karşısında Pithekoussa Adası ve bir Hellen kenti vardır. Kampania'nın sahili boyunca deniz seyahati bir gündür.

11. SAUNITAI [Samnitler]. Samnitler Kampanialılarla komşudurlar. Samnit sahili boyunca deniz seyahati yarım gündür.

12. LEUKANOI. Samnit kavmini Thouria'ya kadar Leukanoi kavmi izler. Leukania *territorium*'u sahilleri boyunca deniz seyahati altı gün ve altı gecedir. Leukania aynı zamanda bir burundur. Burada bulunan Hellen kentleri şunlardır: Poseidonia, Elea, Thouria'lıların kolonisi Laos, Pandosia, Plateeis, Terina, Hipponion, Mesma ve Rhegion burnu ve kenti.

13. SIKELIA [*Sicilya*]. Rhegion'un hemen karşısındaki Sicilya Adası Avrupa'dan itibaren on iki *stadia* mesafededir, bu mesafe Rhegion'dan itibaren Pelorion [Burnu'na] kadardır. Sicilya'da ikamet eden barbar halklar ise şunlardır: Elymloi, Sikanioi, Sicilyalılar, Fenikeliler ve Troyalılar. Bunlar barbarlardır; bununla birlikte adada Hellenler de ikamet ederler. Sicilya'nın burnu ise, Pelorion'dur. Pelorion Burnu civarındaki Hellen kentleri ise şunlardır: Messene kenti ve limanı, Tauromenion, Naksos, Katane, Leontinoi; Terias Irmağı boyunca yukarı Leontinoi'a gemiyle yirmi *stadia*'lık mesafe bulunur. Burada ayrıca Symaithos Irmağı ve Megara kenti ve Ksiphoneios limanı vardır. Megara kenti ise, Syrakusai kentine komşudur; bu kentin iki limanı vardır; bunlardan biri kentin kalesinin sınırları içinde, diğeri ise, dışındadır. Bundan sonra, Heloron kenti ve Pakhynos Burnu gelir. Pakhynos'tan itibaren şu Hellen kentleri vardır: Kamarina, Gela, Akragas, Selinous ve Lilybaion Burnu. Lilybaion'dan itibaren ise, bir Hellen kenti olan Himera bulunur, Himera kentinden sonra ise, Lipara Adası vardır; ardından bir Hellen kenti ve limanı olan Mylai gelir. Mylai'dan itibaren Lipara Adası'na deniz yolculuğu yarım gün sürer [Sicilya üçgen şeklindedir ve adanın herbir kenarı yaklaşık bin beş yüz *stadia*'dır].

Buradan yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum. Rhegion'dan itibaren sırasıyla şu kentler vardır: Lokroi, Kaulonia, Kroton, Hera'nın Lakinion Tapınağı ve Odysseus'un içinde Kalypso'yla birlikte yaşadığı, Kalypso Adası; Krathis Irmağı, Sybaris ve Thouria kenti. Leukania Bölgesi'ndeki Hellenler bunlardır.

14. IAPYGIA. Leukania Bölgesi'nden sonra, Iapygia halkı Adriyatik Körfezi'ndeki Orion Dağı'na kadarki alanda ikamet ederler. Iapygia *territorium*'u sahilleri boyunca deniz seyahati altı gün ve altı gece sürer. Iapygia Bölgesi'nde Hellenler de ikamet ederler ve kentleri şunlardır: Herakleion, Metapontion, Tarentum ile Adriyatik ya da Ionios Körfezi'nin ağzı üzerindeki Hydrous limanı.

15. SAUNITAI [*Samnitler*]. Iapygia Bölgesi'nden ve Orion Dağı'ndan sonra, Samnit halkı gelir. [Bu bölgede ikamet eden halklar içinde kullanılan diller, daha doğrusu ağızlar şunlardır: Laternioi, Opikoi, Kramones, Boreontinoi, Peuketieis], bunlar Tiren Denizi'nden itibaren Adriyatik Körfezi'ne kadar uzanırlar. Samnit *territorium*'unun sahil boyunca deniz seyahati iki gün ve bir gece sürer.

16. OMBRIKOI [*Umbria'lılar*]. Samnitlerden sonra, Umbria halkı ve burada Ankon (= Ankona) kenti vardır. Bu halk Diomedes'i onurlandırır; zira onun tarafından kendilerine hayırhalklıkta bulunulmuştur; bu yüzden onun adına bir tapınak inşa etmişlerdir. Umbria *territorium*'u boyunca deniz seyahati iki gün ve bir gece sürer.

17. TYRRHENOI [*Tirenler*]. Umbria'lılardan sonra, Tiren halkı gelir. Bu halkın toprakları Adriyatik Denizi'nin dışına Tiren Denizi'ne kadar uzanır; ayrıca burada [Umbria *territorium*'unun hemen yanında] Hellenlerin [Spina] kenti ve ırmağı vardır: Irmak boyunca yukarıya, bu kente doğru gemi seyahati yaklaşık yirmi *stadia*'dır. Buradan itibaren [Tiren Denizi kıyısındaki] Pise kentine kara yolculuğu üç gün sürer.

18. KELTOI [*Keltler*]. Tirenlerden sonra, seferlerde geride kalmış Keltler bulunur, bunlar Adriyatik'e kadar uzanan dar geçitlerde ikamet ederler. Burası Adriyatik Körfezi'nin en iç kısmıdır.

19. ENETOI [*Enetler*]. Keltlerden sonra, Enet halkı ve onların topraklarından [Adriyatik'e akan] Eridanos Irmağı gelir. Buradan [Enet *territorium*'u boyunca] deniz seyahati bir gündür.

20. ISTROI. Enetlerden sonra, Istria halkı ve Istros [Tuna] Irmağı gelir. Bu ırmak ve [aynı isimli diğeri ırmak] Mısır istikametinde, Karadeniz'e dökülür. Istria *territorium*'u boyunca deniz seyahati bir gün ve gece sürer.

21. LIBYRNOI. Istroi'dan sonra, Libyrnoi halkı vardır. Bu halkın kurmuş olduğu kentlerin [hepsi]; Lias, Idassa, Attienites, Dyÿrta, Aloupsoi, Olsoi, Pedetai, Hemionoi, deniz kıyısındadır. Bunlar kadınlar tarafından yönetilirler ve kadınlar erkeklerden bağımsızdırlar; bunlar kendi köleleri bazen de komşu yörelerdeki erkeklerle ilişki içindedirler. Bu bölgenin yanında yer alan adaların isimlerini ben daha önce söyledim (bunlardan başka bu civarda ismi olmayan birçok ada daha vardır): Istris Adası üç yüz on *stadia* [uzunluğunda], yüz yirmi *stadia* genişliğindedir: Elektrides ve Mentorides ise, büyük adalardır. Ardından Katarbates Irmağı gelir. Libyrnoi *territorium*'u boyunca deniz seyahati iki gün sürer.

22. ILLYRIOI [*İlliryalılar*]. Libyrnoi'dan sonra, İllirya halkı vardır. İlliryalılar, Alkinoos'un adası Kerkyra'nın yanındaki Khaonia'ya kadarki sahillerde deniz kıyısında otururlar. Burada ayrıca Herakleia adında bir Hellen kenti ve limanı vardır. Lotus-yiyicileri olarak adlandırılan barbarlar ise şunlardır: Hierastamnai, Boulinoi (Hyllinoi) ile Boulinoi'ların akrabaları Hyllloi. Bunlar buraya kendilerini Herakles'in oğlu Hylllos'un koloni kurmak üzere yerleştirdiğini söylemelerine karşın; barbardırlar. Bunların ikamet ettikleri yarımada Peloponnesos Yarımadası'ndan biraz daha küçüktür. Yarımadadan itibaren [önlerinde adalar] uzanır; bunların karşısında Boulinoi kavmi ikamet eder. Zira Boulinoi kavmi de İllirya halklarından. Boulinoi *territorium*'u boyunca Nestos Irmağı'na kadarki deniz seyahati bir gün boyunca sürer.

23. NESTIA'LILAR. Nestos'tan itibaren bir körfez içine yelken açılır. Bütün bu körfez Manios olarak adlandırılır. Buranın sahil boyunca deniz seyahati bir gün sürer. Bu körfez içinde Proteras, Krateiai, Olynta adaları yer alır. Pharos ve Issa'nın (Lissa) yanında yer alan bu adaların birbirine uzaklığı ya iki *stadia* ya da biraz daha fazladır. Zira burada Hellenlerin yeni Pharos ile Issa adaları ve içlerinde Hellen kentleri vardır. Deniz sahili boyunca Naron Irmağı'na kadar yelken açmadan önce, çok miktarda kara parçası denizin içlerine doğru uzanır. Ayrıca burada sahilin çok yakınında Melite adında bir ada vardır. Bir de bu adanın hemen yanında Siyah Kerkyra adında diğer bir ada yer alır; bu ada sahildeki burunların önünde karayla aynı istikamette uzanır; diğer bir kıstak ise, Naron Irmağı'nın önünde aşağı doğru ilerler. Melite'den itibaren uzaklığı yirmi *stadia*'dır; sahil şeridinden mesafesi ise, sekiz *stadia*'dır.

24. MANIOI. Nestoi'dan sonra, Naron Irmağı vardır; Naron'un iç kısımlarına doğru gemiyle kolaylıkla yelken açılır [zira ırmak dar değildir]; hatta üç sıra kürekli savaş gemileri bile bu ırmağa kolaylıkla girebilir; ayrıca yük gemileri denizden seksen *stadia* uzaklıktaki bir ticaret merkezine kadar bu ırmak boyunca ilerleyebilirler. Bu insanlar ise, İlliryalıların Manioi halkına dahildirler. Ticaret merkezinin iç kısımlarında büyük bir göl vardır ve bu göl diğer bir İllirya halkı olan Autariatai kavminin topraklarına doğru uzanır. Bu göl içinde yüz yirmi *stadia* büyüklüğünde bir ada bulunur ve bu ada tarıma son derece elverişlidir. Naron Irmağı bu gölden doğar. Ayrıca Naron'dan Arion Irmağı'na bir günlük gemi yolculuğu sonucunda ulaşılır: Arion'dan [Rhizous Irmağı'na kadar] yarım günde yelken açılır; ayrıca Kadmos'un ve Harmonias'ın taşları buradadır; tapınak ise, Rhizous Irmağı'ndan uzakta [değildir]. Rhizous Irmağı'ndan Bouthoë'ye ve ticaret merkezine doğru yelken açmak [... gün ya da ...*stadia*]'dır.

25. ENKHELEIS. Enkheleis kavmi, Rhizous'a komşu bir İllirya halkıdır. Bouthoë'den bir Hellen kenti Epidamnos'a bir gün ve gecede yelken açılır, karadan ise, üç günde gidilir.

26. TAULANTIOI. Taulantioi kavmi de İllirya halkındandır. Epidamnos, Taulantia topraklarındadır ve bu kentin yanından Palamnos adı verilen bir ırmak akar. Epidamnos'tan Hellen kenti Apollonia'ya karadan iki günde gidilir. Apollonia, denizden elli *stadia* içeride kurulmuştur ve kentin hemen yanından Aias Irmağı akar. Apollonia'dan itibaren Amantia kentine üç yüz yirmi *stadia* mesafe vardır. Ayrıca Aias Irmağı, Pindos Dağı'ndan süzülerek Apollonia kenti önlerinden akar. [Amantia kenti] ise, Ionios Körfezi'ne doğru Orikos'un daha iç kısımlarındadır. Orikos'tan aşağı deniz istikametine doğru, doksan *stadia*, Amantia'dan ise, altmış *stadia*'da inilir. Bütün bunlarla birlikte Atintanes halkı iç kesimde, Orikos'un ve Karia'nın (= Khaonia) üzerinde Dodona'a kadar

ortak sınırlara sahiptir. Kestris *territorium*'u içinde Erythreia adında bir ova olduğu söylenir. Geryones'in buraya geldiği ve sığırlarını otlattığı rivayet edilir. Bu yerlerin civarında, Epeiros'ta Keraunia Dağları vardır ve bu yerlerin yakınında Sason adında küçük bir ada yer alır. Buradan Orikos kentine sahil boyunca deniz seyahati, günün üç bölümüne kadar sürer.

27. ORIKOI. Orikoi kavimi ise, Amantia *territorium*'unda koloni kurmuşlardır. Boulinoi'dan itibaren buraya; Amantia'luların yaşadığı yere kadarki bölgede İllirya halkları ikamet ederler. Keraunia Dağları'ndan itibaren Iapygia Burnu'na kadarki alanda Ionios Körfezi'nin ağzı vardır. Keraunia'dan itibaren Iapygia yöresindeki, Ionios Körfezi'nin içindeki yerleşimlerden biri olan, körfezin ağzındaki Hydroëis kenti istikametine deniz seyahati ise, yaklaşık beş yüz *stadia*'dır. Adriyatik Denizi'nde birçok liman vardır; ve hem Adriyatik hem de Ionios Körfezi aynı yerdir.

28. KHAONES. İlliryalılardan sonra, Khaonia halkı vardır. Khaonia iyi limanlara sahiptir; Khaonia'lular köylerde otururlar. Khaonia *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım gün sürer.

29. KORKYRA. Khaonia'nın yanında Korkyra Adası ve ada içinde Hellen kenti vardır; kentin hemen dibinde ise, üç tane liman bulunur ve bu limanlardan biri kapanabilir. Korkyra Khaonia'dan daha çok Thesprotia'ya bağlıdır. Buradan yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

30. THESPROTIOI. Khaonia'dan sonra, Thesprotia halkı gelir. Bu insanlar da köylerde ikamet ederler; onların ülkesi de elverişli limanlara sahiptir. Burada Eleia adından bir liman yer alır. Bu limana Akheron Irmağı dökülür; ayrıca burada Akherousia Gölü vardır ve Akheron bu gölden doğar. Thesprotia *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım gün sürer.

31. KASSOPIOI. Thesprotia'dan sonra, Kassopia halkı vardır. Bu insanlar da köylerde otururlar. Bunlar Anaktorikos Körfezi'ne kadarki sahil kesiminde ikamet ederler. Kassopia'luların *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım gün sürer. Anaktorikos Körfezi ağzından itibaren en iç kesimlerine kadar yüz yirmi *stadia*'dan biraz daha az mesafe vardır. Ağzın genişliği ise, dört *stadia*'dır.

32. MOLOTTIA [Molossia]. Kassopia'dan sonra, Molottia halkı gelir. Bu insanlar da köylerde otururlar; bunların çok azı deniz kıyısında araziye sahiptir, yöre sakinlerinin büyük bir bölümü iç kesimlerde ikamet ederler. Molottia *territorium*'u boyunca deniz seyahati kırk *stadia*'dır.

33. AMBRAKIA. Molottia'dan sonra, denizden seksen *stadia* uzaklıktaki Hellen kenti Ambrakia vardır. Denizin hemen kenarında ise, bir kale ve kapanabilir bir liman yer alır. Buradan itibaren Hellas başlar ve Peneios Irmağı ile bu ırmağın kenarında yer alan Magnesia Bölgesi'ndeki Homolion kentine kadar devam eder. Ambrakia *territorium*'u boyunca deniz seyahati yüz yirmi *stadia*'dır.

34. AKARNANIA. Ambrakia'dan sonra Akarnania halkı gelir. Buradaki ilk kent ise, Amphilokhia Argos'udur. Anaktotion ve limanı ile Anaktorion Körfezi dışındaki kentler şunlardır: Akte ile Leukas kenti ve limanı vardır; bu (kent) denizin içlerine kadar ilerleyen bir burun olan Leukatas'a doğru devam eder. Aynı kenti [Leukas] daha önceleri Epileukadioi olarak adlandırıldılar. Zira Akarnania'lular, isyan ettikten sonra Korinthos'tan bin kadar kolonist aldılar, bu kolonistler de (onları) kılıçtan geçirdikten sonra bunların topraklarına sahip oldular. Bu kent şimdi bir adadır, zira Euripos Dioryktos kıstağı bir grup askerle kazarak anakaradan ayırmıştır. Bu yerlerin ardından Phara kenti gelir ve onun hemen yanında Ithake adası, kenti ve limanı gelir; bunlardan sonra ise, Kephalenia Adası'na gelinir. Buradan tekrar anakaraya, bıraktığım yere dönüyorum. Bu yerleşimlerin ardından, Alyzia kenti ve onun hemen yanında Karnos Adası, Astakos kenti ve limanı, Akheloos Irmağı, Oiniadai kenti yer alır; bu yerlere [kentlere] Akheloos boyunca nehir yukarı yelken açılarak ulaşılır. İç bölgede ayrıca Akarnania'luların başka kentleri de vardır. Akarnania *territorium*'u boyunca deniz seyahati iki gün sürer. Akarnania birçok iyi/elverişli limana sahiptir; ayrıca bu limanların yakınlarında Akheloos Irmağı'nın getirdiği killerele anakarayla

birleştirdiği, birçok ada bulunur. Bu adalar Ekhnades olarak adlandırılırlar ve terk edilmişlerdir.

35. AITOLIA. Akarnania'dan sonra, Aitolia halkı gelir ve Aitolia Bölgesi'nde şu kentler yer alır: Kalydon, Halikarna, Molykreia; ayrıca burada ağız on *stadia* genişliğinde olan Delphikos Körfezi vardır. Buranın hemen üzerinde bir tapınak yer alır. Naupaktos kenti ile bu kentin üzerinde, iç kesimde de birçok başka Aitolia kentleri bulunur. Aitolia *territorium*'u boyunca deniz seyahati bir gün sürer. Aitolia Bölgesi iç kesimlerde ise, bütün Lokris Bölgesi ile Ainiania'luların ülkesine kadar uzanır.

36. LOKROI. Aitolia'lılardan sonra, Ozolai olarak da adlandırılan, Lokris halkı gelir ve kentleri şunlardır: Euanthis ve Amphissa. Bu insanların da iç kesimlerde kentleri vardır. Lokris *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım gündür.

37. PHOKIS. Lokris'lilerden sonra, Kirrhaion Ovası yanındaki Phokis halkı gelir. Bölgede Apollon Tapınağı, Delphoi kenti ve en iyi *helleborus* (karaca ot/patlak otu) tedavisinin yapıldığı Antikyra kenti yer alır. Phokis *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım gün sürer.

38. BOIOTIA'LILAR. Phokis'lilerden sonra, Boiotia halkı gelir. Bölgedeki kentler şunlardır: Korsiai, Siphai kenti ve limanı, Eutretos ve Boiotia'luların suru. Boiotia *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım günden biraz daha az sürer.

39. MEGARA'LILAR. Boiotia'luların ardından Megara halkı vardır. Bölgedeki kentler şunlardır: Aigosthena, Pegai, Geraneia Suru ve Aris. Megara *territorium*'u boyunca deniz seyahati yüz *stadia*'dır.

40. KORINTHOS. Megara'lılardan sonra, Korinthos kenti ve [Hera] tapınağı, Lekhaion ile Isthmos [kıstak] gelir. Buradan itibaren artık Peloponnesos başlar. Denizden itibaren bizim taraftaki denize kadar kıstak boyunca uzanan yol kırk *stadia*'dır. Tüm bu yerler körfez şeklindedir. Korinthos'luların *territorium*'u boyunca deniz seyahati yarım gün sürer.

41. SIKYON. Korinthos'tan sonra, Sikyon kenti gelir. Buranın *territorium*'u boyunca deniz seyahati yüz yirmi *stadia*'dır.

42. AKHAIIOI. Sikyon'dan sonra, Akhaia halkı gelir. Bölgelerinde şu kentler vardır: Pellene, Aigeira, Aigai, Aigion, Rhypes ile Rhion [Burnu'nun] ötesinde Patrai ve Dyme. Akhaia *territorium*'u boyunca deniz seyahati yedi yüz *stadia*'dır.

43. ELIS. Akhaia'lılardan sonra, Elis halkı gelir. Bölgedeki kentler şunlardır: Kyllene ve limanı, Alpheios Irmağı; ayrıca bölgenin iç kesiminde diğer şehirlerin bir araya gelmesinden oluşan Elis kenti yer alır. Bu bölge *territorium*'unun yanında Zakynthos adası, kenti ve limanı vardır. Elis'lilerin *territorium*'u boyunca deniz seyahati Lepreion'luların kentinin [sınırına] kadar yedi yüz *stadia*'dır.

44. ARKADIA. Elis'ten sonra, Arkadia halkı vardır. Arkadia Bölgesi iç kesimden Lepreion kenti *territorium*'u içinden geçerek, aşağı doğru deniz istikametine uzanır. Tegea, Mantinea, Heraia, Orkhomenos, Stymphalos, Arkadia Bölgesi'nin iç kesimlerdeki büyük kentleridir. Bölgede ayrıca başka kentler de vardır. Lepreion'luların *territorium*'u boyunca deniz seyahati yüz *stadia*'dır.

45. MESSENIA. Arkadia'dan sonra, Messene halkı gelir. Bölgedeki kentler şunlardır: [İlk olarak Messene ve limanı;] denizden yedi *stadia* mesafedeki Kyparissos ile bölgenin iç kesiminde denizden seksen *stadia* uzaklıktaki Ithome. Messenia *territorium*'u boyunca deniz seyahati üç yüz *stadia*'dır.

46. LAKEDAIMON. [Messenia'dan sonra,] Lakedaimon halkı vardır. Bölgedeki kentler şunlardır: Asine, Mothone, Akhilleios Limanı ile buranın hemen sırtındaki Psamathous Limanı. Söz konusu her iki limanın arasında denize doğru uzanan Tainaros Burnu üzerinde Poseidon'un tapınağı yer alır. Ardından Las kenti ve limanı, içinde tersanesi ve kalesi olan Gytheion, Eurotas Irmağı, Boia kenti ve Malea Burnu.

[**KYTHERA**]. Buranın yanında Kythera adası, kenti ve limanı uzanır. Ayrıca buranın karşısında Girit Adası vardır. Bunun ardından, biraz evvel sözünü ettiğimiz Malea Burnu'ndan sonra Side kenti ve limanı, Epidauros kenti ve limanı, Prasia kenti ve limanı, Methana (= Anthana) kenti ve limanı gelir.

Lakedaimon'luların ayrıca başka kentleri de vardır. İç kesimde Sparta ile birçok başka kent yer alır. Lakedaimon'luların *territorium*'u boyunca deniz seyahati üç gün sürer.

47. KRETE [Girit]. Lakedaimonia'nın karşısında Girit Adası uzanır: Zira Avrupa Kıtası'ndan bu adaya en yakın yer Lakedaimonia Bölgesi'dir. Lakedaimonia'dan, üzerinde Phalasarna kentinin yer aldığı, Girit Adası'nın burnu istikametine doğru gidiş bir günlük deniz seyahati gerektirir. Phalasarna'dan sonra, Krioumetopon Burnu'na gelinir. Buradan güney rüzgarı istikametine yelken açılırsa Afrika Kıtası ile Kyrene'lilerin *territorium*'undaki Haliades (Akhilleus) Yarımadası'na, bir gün ve bir gecede deniz seyahati yapılır. Girit iki bin beş yüz *stadia* uzunluğunda, dar bir ada olup, güneşin battığı ve tekrar doğduğu (= doğu-batı) istikamette uzanır. Girit'te Hellenler ikamet ederler, bunlar Lakedaimon'luların, Argos'luların, Atinalıların ve Hellas'ın diğer yerlerinden şans eseri gelerek buraya yerleşmiş kolonistlerdir. Ayrıca bunların arasından bazıları adanın otokton sakinleridir. Girit Adası'nda birçok kent vardır.

KRETE'NİN KONUMU. Gün batımı yönündeki burun yakınlarındaki, ilk kent daha önce de sözünü ettiğimiz Phalasarna ile onun kapanabilir limanıdır. Ardından kuzeyden güney istikametine doğru uzanan Polyrrhenia kenti gelir, Diktyннаion'daki Artemis Tapınağı kuzey rüzgarı istikametine olup, Pergamia *territorium*'undadır; güneye doğru ise, Hyrtakina kenti vardır: Kydonia kenti ile kapanabilir limanı kuzey istikametindedir; iç kesimlerde ise, Elyros kenti yer alır. Güneye doğru Lissa kenti ve limanı, Krioumetopon Burnu yakınındadır: Buradan itibaren kuzey rüzgarı yönünde Aptaeraia *territorium*'u uzanır; ardından Lampaia toprakları her iki yöne doğru yayılır ve Mesapios Irmağı, Lampaia *territorium*'u içindedir; Osmidas'tan sonra, kuzey istikametine Eleuthernai; güney istikametine ise, Sybrita kenti yer alır. Ayrıca bir liman ve güneye doğru Phaistos kenti gelir; kuzey istikametine doğru Oaksos ve Knossos; güneye doğru ise, Gortyna ve Rhaukos kentleri vardır: İç kesimde Lyktos kenti her iki yöne doğru yayılır: Kuzey rüzgarı istikametine Kadiston Dağı ile Olous olarak adlandırılan bir liman ve Pan? yer alır: Praisos her iki tarafa doğru uzanır; Girit'in Granos Burnu doğan güneş istikametindedir. Girit Adası'nda ayrıca başka kentler de vardır; adada yüz kentin olduğu söylenir.

48. KYKLADES ADALARI. Lakedaimonia *territorium*'u yakınında iskan gören Kyklad Adaları sırasıyla şunlardır: Melos ve limanı; onun yanında Kimolis; onun yanında Olios, onun yanında aynı zamanda bir kent olan Sikinos; ayrıca onun yanında Thera, onun yanında Anaphe ve onun yanında Astypalaia. Yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

49. ARGOS. Lakedaimonia'dan sonra, Argos topluluğu vardır, bu topluluk içinde Nauplia kenti ve limanı; iç kesimlerde ise, Kleonai, Mykenai ve Tiryns şehirleri yer alır. Argos *territorium*'u boyunca bir daire şeklinde deniz seyahati (zira burada Argolikos olarak adlandırılan bir körfez bulunur) yüz elli *stadia*'dır.

50. EPIDAUROS. Argos'tan sonra, Epidauros *territorium*'u gelir: Zira bu körfez otuz *stadia* boyunca aşağı doğru ilerler. Epidauros *territorium*'undan sonra, Halia ve limanı gelir. Bu kent Argolikos Körfezi'nin ağzında yer alır. Söz konusu ağız boyunca deniz seyahati yüz *stadia*'dır.

51. HERMION. Halai'dan sonra, Hermion kenti ve limanı gelir. Buranın *territorium*'u boyunca deniz seyahati seksen *stadia*'dır. Hermion'dan sonra körfezden kıstağa doğru Skyllaion Burnu gelir. Skyllaion, Troizen *territorium*'undadır. Buranın tam karşısında, Atinalıların *territorium*'undaki Sounion Burnu yer alır. Ayrıca Skyllaion'un yakınlarında Belbina adası ve kenti uzanır. Bu körfezin ağzından kıstağın içlerine kadar yediyüz kırk *stadia* mesafe vardır. Ayrıca bu körfez özellikle ağzı yakınlarında son derece düzdür.

52. TROIZENIA. Hermion'dan sonra, Troizen kenti ve limanı gelir. Buranın sahil boyunca deniz seyahati otuz *stadia*'dır. Bu yerlerden sonra, Kalauria adası, kenti ve limanı gelir. Buradan sahil boyunca deniz yolculuğu üç yüz *stadia*'dır.

53. AIGINA. Troizen'in yanında Aigina adası, kenti ve iki limanı uzanır. Yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

54. EPIDAUROS. Troizen'den sonra, Epidauros kenti ve limanı vardır. Epidauros *territorium*'u boyunca deniz seyahati [yüz] otuz *stadia*'dır.

55. KORINTHIA. Epidauros'tan sonra, günbatımı istikametine doğru Korinthos'luların *territorium*'u, Kenkhreiai kalesi ile kıstağı yer alır. Kıstağın üzerinde ise, Poseidon Tapınağı vardır. Burada Peloponnesos son bulur. Korinthos'luların kıstağın dışında da toprakları vardır; ayrıca Sidous kalesiyle diğer bir kale olan Kremmyon onlara aittir. Korinthos'luların *territorium*'u boyunca Megara'luların sınırına kadar deniz seyahati üç yüz *stadia*'dır.

56. MEGARA. Korinthos'luların *territorium*'undan itibaren Megara kenti, limanı ile Nisaia Kalesi vardır. Megara'luların *territorium*'u boyunca Iapis'e kadar (zira burası Atinalıların *territorium*'unun sınırındır) deniz seyahati yüz kırk *stadia*'dır.

57. ATTIKE. Megara'lılardan sonra, Atinalıların kentleri vardır. Attika'daki ilk kent Eleusis'dir ve burada Demeter Tapınağı ve bir kale bulunur. Eleusis'in yanında Salamis adası, kenti ve limanı uzanır. Ardından Peiraius (= Pire), Bacaklar [Atina ile Pire limanı arasındaki uzun surlar] ve Atina kenti gelir. Pire üç limana sahiptir. Ondan sonra sırasıyla, Anaphlystos kalesi ve limanı; Sounion burnu ve kalesi ile Poseidon Tapınağı; Thorikos kalesi ve iki limanı ve Rhamnous kalesi gelir. Attika Bölgesi'nde ayrıca birçok başka limanlar vardır. Atinalıların *territorium*'u boyunca deniz seyahati bin yüz kırk *stadia*'dır: Iapis *territorium*'undan Sounion Burnu'na dört yüz doksan *stadia*; Sounion'dan itibaren Boiotia'luların sınırına kadar ise, altı yüz elli *stadia* mesafe vardır.

58. KYKLADES ADALARI. Attika'nın yanında Kykladlar olarak adlandırılan adalar vardır. Bu adalar içindeki kentler şunlardır: Keos (bu ada içinde dört kent bulunur: [Poieëssa kenti] ve limanı, Koressia, Ioulis, Karthaia); Helene, Kythnos adası ve kenti; Seriphos adası, kenti ve limanı, Siphnos, iki limana sahip olan Paros (bu adadaki limanlardan biri kapanabilirdir); Naksos, Delos, Rhene, Syros; Mykonos (bu ada içinde iki kent bulunur); Tenos ve limanı, Andros ve limanı. Kyklad Adaları bunlardır. Bu adaların altında güney yönüne doğru yer alan adalar ise şunlardır: Ios ve limanı (Homeros bu adada gömülmüştür); üç kente ve bir limana sahip olan Amorgos; iki kentli Ikaros. Andros'tan sonra, dört kentli Euboia Adası vardır; bu kentler Karystos, Eretria ve limanı, Khalkis ve limanı, Hestiaia ve limanıdır. Euboia'nın Kenaios Burnu'ndaki Zeus Tapınağı'ndan Geraistos Burnu'ndaki Poseidon Tapınağı'na kadar adanın uzunluğu bin üç yüz elli *stadia*'dır; adanın genişliği ise, dardır. Aigaion Denizi'nde ise, şu adalar bulunur: Eretria yanındaki Skyros adası ve kenti, iki kentli Ikos, üç kente ve bir limana sahip olan Peparethos; iki kente ve bir limana sahip olan Skiathos. Bu adalardan sonra, yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

59. BOIOTIA. Atina'dan sonra, Boiotia halkı vardır; bunlar da denize kadar devam eden bu bölgede iskan ederler. Burada [deniz kıyısı boyunca] ilk olarak Delion Tapınağı; Aulis Tapınağı, Euripos ve kalesi, Anthedon Kalesi yer alır; iç kesimlerde ise, Thebai; Thespiiai; Orkhomenos kentleri bulunur. Bölgede ayrıca başka kentler de vardır. Boiotia *territorium*'undaki Delion'dan, Lokris'lilerin sınırlarına kadar iki yüz elli *stadia* mesafe vardır.

60. LOKRIS. Boiotia'lılardan sonra, Lokris halkı vardır. Euboia Adası'nın karşısındaki Lokris kentleri şunlardır: Larymna, Kynos, Opous, Alope; ayrıca birçok başka Lokris kentleri de bulunur. Lokris *territorium*'u boyunca deniz seyahati iki yüz *stadia*'dır.

61. PHOKIS. Lokris'lilerden sonra, Phokis'liler gelir; zira bunlar da bu denize kadar uzanırlar.

Phokis Bölgesi'nde yer alan kentler şunlardır: Thronion, Knemis, Elateia, Panopeus. Bölgenin iç kesiminde Phokis'lilerin başka kentleri de vardır. Phokis'lilerin *territorium*'u boyunca deniz seyahati iki yüz *stadia*'dır.

62. MELIA'LILAR. Phokis'lilerden sonra, Melia'lılar ve Melia Körfezi vardır (Bu körfezde Limodoria'lılar olarak adlandırılan yerleşimler şunlardır: Erineos, Boion, Kytinion). Burada Thermopylai, Trakhis, Oite, Herakleia ve Sperkheios Irmağı yer alır.

MALIA'LILAR. Melia'lılardan sonra, Malia halkı gelir. Malia'lıların kentlerinden ilki Lamia, sonuncusu ise, Ekhnos'tur; Malia'lılar ayrıca körfezin başlangıcına kadarki alanda başka kentlere de sahiptirler. Malia'lıların *territorium*'unun yukarı kısımlarında iç kesimlerden itibaren Ainiania'lılar komşudurlar ve Ainiania'lıların topraklarından Sperkheios Irmağı akar.

63. AKHAIOL. Malia Körfezi'nin dışında Akhaia Phthiotis halkı gelir: [Bunların *territorium*'u boyunca] sol tarafa doğru yelken açınca Pagasetikos Körfezi'ne girilir, körfezin ortasına doğru ilerlendiğinde, Akhaioi kentleri şunlardır: Antrones, Larissa, Melitaia, Demetron, Thebai; aynı zamanda Akhaia'lıların iç kesimlerde de başka kentleri vardır.

64. THESSALIA. Akhaia'lılardan sonra, Thessalia Bölgesi iç kesimden itibaren deniz istikametine, Pagasetikos Körfezi'ne doğru, otuz *stadia*'lık bir alana kadar daralarak iner. Deniz kıyısındaki Thessalia kentleri şunlardır: Amphanaion [*sic*], Pagasai: iç kesimde Pherai, Larissa, Pharsalos, Kieron, Pelinnaion, Skotousa, Krannon. Thessalia'lıların iç kesimde başka kentleri de vardır. Thessalia Bölgesi iç kısımda Ainiania'lıların, Dolopia'lıların, Malia'lıların, Akhaia'lıların ve Tempe'lilerin topraklarına kadar Magnesia'lıların *territorium*'unun üzerinde yer alır. Pagasetikos Körfezi'nin uzunluğu, körfezin ağzından Pasagai'lıların en iç kesimine kadardır, yelken açılarak öğleden önce varılır. Körfezin ağzı beş *stadia* genişliğindedir. Pagasetikos Körfezi'nde ayrıca Kikynethos adası ve kenti yer alır.

65. MAGNESIA'LILAR. Magnesia halkı deniz kıyısında oturur ve kentleri şunlardır: Iolkos, Methone, Korakai, Spalauthra, Olizon ve Isai Limanı. Pagasetikos Körfezi'nin dışında ise, Meliboia, Rhizous, Eurymenai ve Myrai kentleri yer alır. İç kesimde ise, bir Hellen halkı olan Perrhaibia'lılar ikamet ederler. Ambrakia'dan itibaren buraya kadar uzanan topraklar Hellas'tır: Ayrıca hemen bütün deniz üzerindeki bu topraklarla Hellas'dakiler benzerdir.

66. MAKEDONIA. Penetes Irmağı'ndan itibaren Makedon halkı ve Thermaios Körfezi gelir. Makedonya'nın ilk kenti Herakleion'dur; ardından Dion; Hellen kenti Pydna, gene bir Hellen kenti olan Methone ve Haliakmon Irmağı; Aloros kenti ve Lydias Irmağı vardır. [Makedonya'nın] kraliyet merkezi Pella'dır; bu kentten Lydias Irmağı boyunca yukarı doğru yelken açılabilir. Ardından Aksios Irmağı, Ekhedoros Irmağı; Therme kenti, Hellen kenti Aineia, açık denizin içlerine doğru uzanan büyük Pallene Burnu bulunur. Pallene'de sırasıyla şu Hellen kentleri yer alır: Kıstağın ortasında yer alan ve berzahi kapatan Potidaia; Mende, Aphytis, Thrambeis, Skione ile Pallene'nin kutsal burnu Kanastraion.

Kıstağın dışında yer alan kentler ise şunlardır: Olynthos, Mekiyberna ve Sermylia Hellen kentleri ile Sermylisos Körfezi; Hellen kenti Torone ve limanı; Dion, Thyssos, Kleonai Hellen kentleri ile Athos Dağı; Akrothooi, Kharadrous, Olophyksos, Akanthos, Alapta, Arethousa Hellen kentleri ile Bolbe Gölü ve diğer bir Hellen kenti olan Apollonia. Makedonya Bölgesi'nin iç kesiminde ayrıca birçok başka kent vardır. Burası körfez şeklindedir; bu körfezlerin çevresinde deniz seyahati iki gün sürer. Makedonya'dan sonra, Strymon Irmağı gelir; bu ırmak Makedonya ile Trakya bölgelerini birbirinden ayırır.

67. THRAKIA. Trakya, Strymon Irmağı'ndan itibaren Karadeniz'deki Istros (= Tuna) Irmağı'na kadar uzanır. Trakya Bölgesi'ndeki Hellen kentleri şunlardır: Amphipolis, Phagres, Galepsos, Oisyme ile Thasos'luların diğer ticaret merkezleri. Bu yerleşimlerin karşısında Thasos adası, kenti ve iki limanı vardır; bu limanlardan biri kapanabilirdir. Yönümü çeviriyor ve tekrar anaka-

raya dönüyorum. Neapolis ile hemen aşağısında Atinalı Kallistratos tarafından kurulmuş olan Hellen kenti Daton, ardından Nestos Irmağı, Abdera kenti, Koudetos Irmağı ile Dikaia ve Maroneia kentleri gelir. Bu yerleşimlerin karşısında Samothrake adası ve limanı uzanır. Samothrake'nin karşısında, anakarada Drys ve Zone ticaret merkezleri ile Hebros Irmağı ve onun üzerinde Douriskos Kalesi, Ainos kenti ve limanı, Trakya'daki Ainia Kalesi, Melas Körfezi, Melas Irmağı; bir ticaret merkezi olan Deris, Kardia'luların ticaret merkezi Kobrys ve diğer Kypasis yerleşimleri vardır. Melas Körfezi'nin aşağısında Imbros adası ve kenti ile Lemnos adası ve limanı uzanır. Yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum. Melas Körfezi'nden sonra, Trakya Khersonesos'u gelir ve bölgede yer alan kentler şunlardır: Kardia, Ide, Paion, Alopekonesos, Araplos, Elaious, Madytos, Propontis'in ağzının üzerinde yer alan Sestos; [ki buradan Asya Kıtası'na] altı *stadia* mesafe vardır. Ayrıca Aiks (= Keçi) Irmağı istikametinde Kressa, Krithote, Paktyë yerleşimleri bulunur. Buraya kadarki topraklar Trakya Khersonesos'tur. Paktyë'den Kardia'ya, boyundan-ayağa, bir denizden diğerine kadar kara yolu kırk *stadia*'dır; ayrıca bu ikisinin ortasında Agora isimli bir yerleşim bulunur. Kardia'dan itibaren Elaious'a doğru (çünkü burası en uzun kısımdır) Khersonesos'un uzunluğu dört yüz *stadia*'dır. Khersonesos'tan sonra gelen Trakya kaleleri sırasıyla şunlardır: İlk olarak Leuke burnu gelir, ardından Teiristasis, Herakleia, Ganos, Ganiai, Neon Suru (= Yeni Kale), Perinthos kenti ve limanı; Daminon Kalesi, Selymbria kenti ve limanı. Buradan itibaren Karadeniz'in ağzına kadar beş yüz *stadia* mesafe vardır. Anaplous olarak adlandırılan yerden Bosporos'a kadar yelken açınca Hieron'a [Tapınağına] gelinir. Hieron'dan itibaren Karadeniz'in ağzının genişliği yedi *stadia*'dır. Karadeniz'in Trakya sahillerindeki Hellen kentleri şunlardır: Apollonia, Mesembria, Odessopolis, Kallatis ve Istros Irmağı. Trakya'nın Strymon Irmağı'ndan itibaren deniz seyahati Sestos'a kadar iki gün ve iki gece, Sestos'tan itibaren Karadeniz'in ağzına kadar iki gün ve iki gece, [Karadeniz'in] ağzından itibaren Istros Irmağı'na kadar ise, üç gün ve üç gece boyunca sürer. Trakya'nın Strymon Irmağı'ndan itibaren Istros Irmağı'na kadarki toplam deniz seyahati sekiz gün ve sekiz gecedir.

68. SKYTHIA TAURIA'LILAR. Trakya'dan sonra İskit halkı gelir ve bu bölgedeki Hellen kentleri şunlardır: Tyris Irmağı, Nikonion kenti ve Ophioussa kenti. İskit *territorium*'unun üzerinde anakaranın ucunda Tauria halkı ikamet eder; ve burası deniz istikametinde bir burundur. Taurike [Khersonesos'unda] oturan Hellenler ise, şunlardır: Bir ticaret merkezi olan Kherronesos; Taurike Bölgesi'nin burnunda yer alan Krioumetopon (Koç başı/Karadje). Bu yerleşimlerden sonra, tekrar İskitler yaşarlar; ayrıca burada yer alan Hellen kentleri şunlardır: Theudosia, Kytaia ve Nymphaia, Pantikapaion, Myrmekeion. Istros'tan itibaren direkt olarak Krioumetopon'a kadarki deniz seyahati üç gün ve üç gece boyunca sürer; söz konusu yolculuk karadan bunun iki katıdır; çünkü burası bir körfezdir. Bu körfezde Akhilleus için kutsal sayılan terk edilmiş Leuke adında bir ada vardır. Krioumetopon'dan itibaren Pantikapaion'a deniz seyahati bir gün ve bir gece sürer; Pantikapaion'dan itibaren Maiotis (Azak) Gölü'nün ağzına kadar yirmi *stadia*'dır. Maiotis Gölü'nün Karadeniz'in yarısı olduğu söylenir. Maiotis Gölü'ne direkt olarak yelken açıldığında ise, sol tarafta İskitler yer alır: Zira denizden uzakta, Maiotis Gölü'ne doğru, Taurike'nin yukarı taraflarındaki bölgeyi İskitler iskan ederler.

SYRMATAI [Sarmatlar]. [İskitlerden sonra, Sarmat] halkı ve Asya ile Avrupa kıtalarını ayıran Tanaïs Irmağı [vardır].

69. BÜTÜN AVRUPA'NIN SEYR-Ü SEFERİ. Avrupa'daki Herakles Sütunları'ndan itibaren, kara boyunca yer alan körfezlerin etrafında sözü edilen deniz seyahatinin, kaç gün ve kaç gece ile ne kadar *stadia*'ya (gün başına beş yüz *stadia*'ya olmak üzere) eşit olduğu yazılmış olup, Avrupa'nın sahilleri boyunca deniz seyahati, (Karadeniz'in yarısı Maiotis Gölü'ne eşittir) yüz elli üç gün sürer. Avrupa'daki en büyük ırmaklar, Tanaïs, Istros ve Rhodanos'tur.

ASIA

70. SAURMAT'LAR. Tanaïs Irmağı'ndan itibaren, Asya Kıtası başlar ve Karadeniz'de ikamet eden ilk halk Sarmatlardır. Sarmatların arasında ise, öyle bir halk vardır ki, kadınlar tarafından yönetilir.

71. MAIOTAI. Kadınlar tarafından yönetilen bu halklara Maiotai kavmi komşudur.

72. SINDOI. Maiotai kavminden sonra, Sindoi halkı gelir; zira bunların *territorium*'u Maiotis Gölü'nün ötesine doğru uzanır. Buralarda şu Hellen kentleri yer alır; Phanagoras kenti, Kepoi, Sindike Limanı ve Patous.

73. KERKETAI. Sindike limanından sonra, Kerketai halkı vardır.

74. TORETAI. Kerketai'dan sonra, Toretai halkı gelir, ayrıca bir Hellen kenti olan Torikos ve bir liman gelir.

75. AKHAIA. Toretai'dan sonra, Akhaia halkı yer alır.

76. HENIOKHOI. Akhaia'dan sonra, Heniokhoi halkı gelir.

77. KORAKSOI. Heniokhoi'dan sonra, Koraksoi halkı vardır.

78. KOLIKE. Koraksoi'dan sonra, Kolike halkı vardır.

79. MELANKHLAINOI [*Siyah-pelerinliler*]. Kolike'den sonra, Melankhlainoi halkı yer alır, ayrıca onların topraklarında Metasoris ve Aigipios ırmakları akar.

80. GELONES. Melankhlainoi'dan sonra, Gelones halkı gelir.

81. KOLKHOI. Bunlardan sonra Kolkhoi halkı, Dioskourias ve Gyenos Hellen kentleri ile Gyenos, Kherobios, Arios, Phasis ırmakları vardır. Bir Hellen kenti olan Phasis ve ırmak boyunca yukarıya, bir zamanlar orada Medeia'nın yaşadığı, barbarların büyük bir kentine doğru 180 *stadia* deniz seyahati yapıldığında Rhis, Isis, Leston ve Apsaros ırmakları yer alır.

82. BYZERES. Kolkhoi'dan sonra Byzeres halkı ve Daranoi'ların Irmağı ile Arion Irmağı bulunur.

83. EKEKHEIRIEIS [*Barış-elçileri?*]. Byzeres'den sonra, Ekekheirieis halkı ve Pordanis ve Arabis ırmakları ile Limne [Göl] kenti ve bir Hellen kenti olan Odeinios bulunmaktadır.

84. BEKHEIRIKE. Ekekheirieis'ten sonra, Bekheiroi halkı; Bekheirikos Limanı; Hellen kenti Bekheirias gelir.

85. MAKROKEPHALOI [*Büyük-kafalılar*]. Bekheiroi'dan sonra, Makrokephaloi halkı ve Psoron Limanı ve bir Hellen kenti olan Trapezous vardır.

86. MOSSYNOIKOI [*kulelerde/ahşap evlerde-ikamet edenler*]. Makrokephaloi'dan sonra, Mossynoikoi halkı ve Zephyrios Limanı; Hellen kenti Khoirades; Areos Adası gelir. Bu insanlar dağlarda ikamet ederler.

87. TIBARENOI. Mossynoi'dan sonra, Tibarenoi halkı gelir.

88. KHALYBES. Tibarenoi'dan sonra, Khalybes halkı vardır. Ardından kapanabilir bir liman olan Genetes, bir Hellen kenti Stameneia ve yine bir Hellen *akropolis*'i Iasonia gelir.

89. ASSYRIA. Khalybes'den sonra, Assyria halkı vardır. Ayrıca Thermodon Irmağı ve bir Hellen kenti Themiskyra; Lykastos Irmağı ve Hellen kenti; Halys Irmağı, Hellen kentleri Karoussa, Sinope, Kerasous ve Okherainos Irmağı; Harmene Hellen kenti ve limanı; Tetrakis Hellen kenti bulunur.

90. PAPHLAGONIA. Assyria'dan sonra, Paphlagonia halkı ikamet eder. Orada Stephane Limanı, Koloussa, Kinolis, Karambis, Kytoris ve Sesamos Hellen kentleri ile Parthenios Irmağı, Hellen kenti Tieion ve limanı ile Psylla ve Kallikhoros ırmakları vardır.

91. MARIANDYNIA'LILAR. Paphlagonia'lılardan sonra, Mariandynia halkı gelir. Burada bir Hellen kenti Herakleia ve Lykos Irmağı ile diğer bir ırmak olan Hypios akar.

92. BITHYNIA'LILAR. Mariandynia'lılardan sonra, Trakya Bitinyalıları halkı vardır. Ardından Sangarios Irmağı ile diğer bir ırmak olan Artanes, (üzerinde Herakleia'lıların yaşadığı) Tynias Adası ve Rhebas Irmağı gelir. Ardından direkt olarak bu şekilde ilerlenince ve daha önce sözünü etmiş olduğumuz Karadeniz'in ağzındaki tapınak yer alır. Bu tapınaktan sonra, Trakya dışındaki Khalkedon kenti ve ondan sonra, Olbia Körfezi'ne gelinir. Mariandynia'lıların topraklarından Olbia Körfezi'nin sonuna kadarki sahil yolculuğu (çünkü Bitinyalıların Trakyası bu derece büyüktür) üç gün alır. Karadeniz'in ağzından Maiotis Gölü'nün ağzına kadarki, deniz seyahati ve de Avrupa'dan Asya'ya uzanan seyahat hemen hemen eşit mesafededir.

93. MYSIA. Trakya'dan sonra, Misya halkı gelir. Olbia Körfezi'nin soluna doğru yelken açınca Kios Körfezi'ne ve Kios'a kadar ulaşılır. Misya bir sahil şerididir. İçinde yer alan Hellen kentleri şu şekildedir: Olbia ve limanı, Kallipolis ve limanı, Kios Körfezi'nin burnu ve solunda Kios kenti ile Kios ırmağı. Misya'dan Kios'a doğru sahil boyunca deniz seyahati bir gün sürer.

94. PHRYGIA. Misya'dan sonra, Frigya halkı vardır. Ve Hellen kentleri şu şekildedir: Myrleia ve Rhyndakos Irmağı ile üzerindeki Besbikos Adası, Plakia kenti ve kıstak üzerinde onu kapatan Kyzikos ve kıstağın içindeki Artake kenti. Bundan sonra bir ada ve Prokonnesos kenti vardır ve diğer bir ada olan iyi limanlı Elaphonnesos: Prokonnesos'lular burayı ekerler. Anakara üzerinde ise, Priapos, Parion, Lampsakos, Perkote ile Abydos kenti yer alır ve (Abydos) karşısındaki Sestos kentiyile Propontis'in ağzını oluşturur.

95. TROAS. Buradan itibaren Troas başlar ve bölgedeki Hellen kentleri şu şekildedir: Dardanos, Rhoiteion, Ilion (denizden yirmi beş *stadia* uzaklıktadır) ve orada Skamandros Irmağı akar. Ayrıca bu yerlerin karşısında Tenedos adası ve limanı uzanır, gök bilimci Kleostratos oralıdır. Anakarada ise, Sige, Akhilleion, Akhaia'lıların Krateres [Şarap karıştırma çanağı (kenti)], Kolonai, Larissa, Hamakhitos kentleri ile bir zamanlar Khryses'in rahiplik yaptığı Apollon'un tapınağı vardır.

96. AIOLIS. Burası Aiolis *territorium*'u olarak da adlandırılır. Bölgede denize yakın Aiolis kentleri şunlardır; ..... Kebren, Skepsis, Neandreia, Pityeia. Sahil boyunca deniz seyahati Frigya'nın Misya'sından Antandros'a kadar .....

97. LESBOS. Bu kentlerin karşısında Aiolis'in Lesbos Adası yer alır. Adanın sahip olduğu beş kent şu şekildedir; Methymna, Antissa, Eresos, Pyrrha ve limanı ile iki limana sahip olan Mitylene. Lesbos'un hemen yanında ise, bir ada ve kent vardır; ve bunun adı da Pordoselene'dir. Denize yakın adalardan yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

98. LYDIA. Antandros'dan itibaren ve Aiolis *territorium*'unun güneyi (aşağısı) önceleri Teuthrania'ya kadar, Misya toprağıydı; fakat şimdi ise, Lidya'ya aittir. Misyalılar ise, anakaranın kuzeyine (içlerine) doğru göç etmişlerdir. Burada ve Lidya'da yer alan Hellen kentleri şunlardır; içinde kutsal [Artemis] tapınağı olan Astyra ve Adramyttion. Lesbos *territorium*'u; ve bunun üzerinde Khios Adası'na ait topraklar ve Atarneus kenti bulunur; ve buraların güneyinde (altında) deniz kıyısında Pitane Limanı ve Kaikos Irmağı vardır. Pitane'den sonra, Elaia, Gryneion ve Akhaların Limanı gelir; burada Akhaların Telephos'a karşı ya sefere çıkılması ya da bu fikirden vazgeçilmesi konusunda karar vermiş oldukları söylenir; ardından Myrina kenti ve limanı, Kyme ve limanı (ayrıca Kyme'nin üzerinde içerilerde Hellen kenti Aigai vardır), Leukai ile limanları; Homeros'un vatani Smyrna; Phokaia ve limanı ile Hermos Irmağı, Klazomenai ve limanı, Erythrai ve limanı yer alır. Bunların yanında Khios adası ve limanı vardır. Tekrar anakaraya dönüyorum. Gerai kenti ve limanı, Teos kenti ve limanı, Lebedos, iç kesimdeki Kolophon, Notion ve limanı, Apollon Klarios'un kutsal alanı, Kaistros Irmağı, Ephesos ve limanı, Marathesion ve anakaradaki Hellen kenti Magnesia; Anaia, Panionion, Erasistratios, Kharadrous, Phokaia, Akadamis, Mykale; bu yerler Samos *territorium*'una dahildir. Mykale'den önce Samos Adası vardır, kente ve kapanabilir bir limana sahiptir. Bu ada Khios'tan daha ufak değildir. Buradan yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum. Mykale'nin üzerinde iki limana sahip

Priene kenti vardır, bunlardan biri kapanabilir limandır; ardından Maiandros Irmağı gelir. Misya ve Lidya'nın, Astyra'dan itibaren Maiandros Irmağı'na kadarki sahilden deniz seyahati, iki gün ve bir gece sürer.

99. KARIA. Lidya'dan sonra, Karya halkı gelir ve bölgedeki Hellen kentleri şunlardır: Herakleia, sonra Miletos, ardından Myndos ve limanı, Halikarnassos ve kapanabilir limanı ve adanın çevresinde diğer bir liman ve bir ırmak, Kalymna Adası; Kayranda adası, kenti ve limanı (bu insanlar Karyalıdır), Kos adası, kenti ve kapanabilir limanı. Bu yerler Karya'nın Keramiakos Körfezi civarındadır ve Nisyros adası ve limanı. Tekrar anakaraya dönüyorum. Triopion kutsal burnu, Hellen kenti Knidos ve Rhodosluların anakaradaki toprakları, Karya kenti Kaunos ve kapanabilir limanı ve Kryassos Burnu. Bunun yanında Rhodos adası ve kenti; ayrıca adanın içindeki üç eski kent şunlardır: Ialysos, Lindos, Kameiros. Dahası Rhodos'un yakınında, içlerinde yerleşim olan şu adalar vardır: Khalkeia, Telos, Kasos, Karpathos; bu üç kentlidir. Ve Karya'nın Maiandros Irmağı'ndan Karya Bölgesi'nin burnu Kryassos'a kadar sahil boyunca deniz seyahati iki gün sürer. Buradan yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

100. LYKIA. Karya'dan itibaren Likya halkı gelir ve Likya kentleri şunlardır: Telmessos ve limanı, arasından [Ksanthos kentine] ulaşımı sağlayan Ksanthos Irmağı ve bir limanı da olan Patara kenti: Phellos kenti ve limanı: bu boyda Rhodos'luların Megiste Adası vardır; ırmak boyunca gemiyle gidilebilecek Limyra kenti; daha sonra Gagai kenti, sonra Khelidonia Burnu, iki ada ve Dionysias Adası, bir burun ve Siderous Limanı. Buranın üzerinde, dağda Hephaistos'un kutsal alanı ve topraktan kendiliğinden çıkıp da yanan ve hiç sönmeyen çokça ateş vardır. Ve eğer denizden yukarı (kuzeye) doğru gidilirse, Phaselis kenti ve limanı (bu bir körfezdir) ve Idyros kenti, Lymateia Adası, Olbia, Magydos ve Katarraktes Irmağı, Perge kenti ve Artemis Tapınağı gelir. [Karya'dan] itibaren Likya'ya sahil boyu direkt deniz seyahati bir gün bir gecedir. Karadan yolculuk ise, bunun iki katıdır; çünkü körfez şeklindedir.

101. PAMPHYLIA. Likya'dan sonra, Pamfilya halkı gelir ve kentleri şunlardır: Aspendos kenti; bu kente doğru nehir yukarı ırmak boyunca yelken açılarak gidilir; bu ırmak Eurymedon'dur; ardından Sillyon kenti; diğer bir kent olan Kyme'lilerin kolonisi Side ve limanı gelir. Pamphylia'dan Perge kentine sahil boyu deniz seyahati yarım gün sürer. Pamfilya'nın diğer kentleri ise, Kibyra ve ardından Korakesion'dur.

102. KILIKIA. Pamfilya'dan sonra, Kilikya halkı gelir ve Kilikya Bölgesi'nde şu kentler vardır: Selinous; Kharadrous kenti ve limanı, Anemourion burnu ve kenti, Nagidos kenti [ki bu kent] bir adaya sahiptir. Seton'a doğru Poseidon Limanı, Salon, Myous, Kelenderis kenti ve limanı, Aphrodisios ve diğer bir liman; Holmoi Hellen kenti (... *stadia*) uzaklıktadır. Terk edilmiş Sarpedon kenti ve ırmağı, Hellen kenti Soloi, Zephyrion kenti, Pyramos Irmağı ve Mallos kenti, ki bu kente yukarı doğru ırmak üzerinden yelken açılır, ticaret merkezi Adana ve Fenikelilerin Myriandos Limanı ile Thapsakos Irmağı yer alır. Kilikya'dan sahil boyunca deniz seyahati, Pamfilya'nın sınırlarından Thapsakos Irmağı'na kadar, üç gün iki gecedir. Ayrıca Karadeniz'deki Sinop'tan anakara içinden geçerek Kilikya'nın Soloi kentine kadar bir denizden (Karadeniz) diğer denize (Akdeniz) kara yolu ise, beş gün sürer.

103. KYPROS [Kıbrıs]. Kilikya'nın karşısında ise, Kıbrıs Adası vardır ve adadaki kentler şunlardır: Kışım kapanabilen bir limana sahip olan Hellen kenti Salamis, Karpaseia, Keryneia, Fenikelilerin Lepethis kenti, Soloi (bu kent kışlanabilir bir limana sahiptir), Hellen kenti Marion, Amathous (bunlar adanın yerlileridir); bütün bu kentler terk edilmiş limanlara sahiptirler. Ayrıca adanın iç kesimlerinde barbarların başka kentleri de mevcuttur. Buradan yönümü çeviriyor ve tekrar anakaraya dönüyorum.

104. SYRIA VE PHOINIKE. Kilikya'dan sonra, Suriye halkı gelir. Ayrıca Suriye'de denizin sahil kesiminde Fenike halkı ikamet eder, burası dar bir şerittir, denizden mesafesi kırk *stadia*'dan daha azdır ve bazı kesimlerde bu mesafe on *stadia* genişliğinde bile değildir. Thapsakos Ir-

mağı'ndan itibaren Fenikelilerin Tripolis'i başlar, Arados adası ve limanı, Tyros'un kraliyet merkezidir ve karadan yaklaşık sekiz *stadia* mesafededir ve yarımada da diğer bir kent olan Tripolis [üç-kent] yer alır; bu kentler Arados, Tyros ve Sidon'dur: Üç kent de aynıdır ve her bir kentin kendine özgün sur duvarı ve kalesi vardır; ayrıca Tanrı'nın Yüzü Dağı, Trieres [kenti] ve limanı, Beyrut kenti ve limanı, Borinos, Purpuracıların kenti, Sidon kenti ve kapanabilir limanı; Sidon'luların Kuş Kenti (Aslanların kentinden Kuşların kentine kadar ...), Tyros'luların kenti Sarepta, diğer bir kent de surların içinde limanı olan Tyros'tur ve bu ada Tyros'luların kraliyet merkezidir ve denizden üç *stadia* mesafededir:

[Kodeks sayfa 93]

Palaityros kenti ve ırmağı [ki o ırmak] kentin ortasından akar ve [Ekdippos'ların] kenti ve ırmağı, Ake kenti, Tyros'luların kentinden dışındadır: Zeus'un kutsal [Karmelos] dağı; Sidon'luların kenti Arados ... ve ırmağı Tyros'luların, Sidon'luların kenti Doros, [Ioppe kenti]; Androm[eda'nın deniz canavarı için] burada çarımha gerilmiş olduğunu söylerler; ardından Tyros'luların [Aska]lon kenti ve kraliyet merkezi gelir. Burası Suriye [Koile'nin sınırır]. Suriye Koile'nin [Thapsakos Irmağı'ndan itibaren] Askalon'a sahil boyunca deniz seyahati iki bin yedi yüz *stadia*'dır.

[Kodeks sayfa 94]

A[RABIA. Suriye'den sonra Arap] halkı gelir, bunlar atlı göçebelerdir. Koyun, keçi, ... deve [etc. gibi her çeşit hay]vanı [güderler]. Deve ise, ... en çok ..... Mısır'da ..... orada ..... vardır, den dışında ..... [d]ışında den[iz] ..... [de]niz ..... ve

..... [sahil boyunca deniz seyahati] ..... [A]rabistan'dan ise, bizzat Suriye'nin sınırlarından itibaren [Nil Irmağı'nın] Pelousion'daki ağzına kadar, zira burası Arabistan dağıdır ve bin üç yüz *stadia*'dır ..... Mısır'ın [A]rabistanı Nil Irmağı'nın dışına kadar ki oradan Ara.... Mısırlılar; onlar ise, haraç getirirler Aigy..... daima Araplar için .....

AIGYPTOS (Mısır). [Arabistan'dan sonra, Mısır] halkı gelir; ve bölgedeki kentler [şunlardır: Pelousion kenti, limanı] ve kraliyet merkezidir; ki orası [Pelousion, Nil Irmağı'nın] ağzındadır, ilk ağız Arabistan'ın [bir dağı; ikinci ağız Tanikon olup, üzerinde krali bir kent vardır]; üçüncü [ağız Mendesion ve kentidir; dördüncü ağız Phatnitikon; beşinci ağız Sebenny[tikon ve Sebenny-tos Kenti; Boutos Gölü], orada bir kent ve krali merkez yer alır; altıncı ağız Bolbitikon ve krali kenti; yedinci ağız [Kanobikon ve Thonis Kentlidir: Bunlardan sonra bir göl bulunur] ismi [Mareia'dır. Artık bu göl ise, bizzat] Afrika'dadır ..... ve ..... tavsiye ..... {burada birkaç satırlık? boşluk olmakla birlikte Nil Irmağı'ndan söz etmiş olsa gerektir}.

[Kodeks sayfa 95]

ve Pelousiakon. Ayrıca yeniden ikiye ayrılır. Ve Sebennytikos, bir kolu Mendesion istikametine doğrudur, diğeri ise, deniz istikametindedir; Mendesion'dan itibaren Phatnitikon ağzına doğrudur; Pelousiakon'dan itibaren Tanikon ağzına. Kanopikos'tan itibaren Sebennytikon Gölü'ne kadar ve Bolbitikon ağzına kadar gölden akar. Mısır'daki göllerin büyük bir bölümü ve bataklıklar deniz kenarında yer almaktadır. Mısır dış görünüşü bakımından balta şekline benzer gibidir. Zira deniz kıyısı geniş, iç kesimleri daha dar ve bizzat Memphis yakınları ise, en dar kısımdır; bundan sonra, Memphis'ten itibaren daha iç kesimlere doğru gidince daha da genişler, daha yukarı kısımlarda ise, son derece geniştir. Mısır'ın Memphis'ten daha yukarı kısmı, deniz kıyısına oranla en geniş yeridir. Kanopikon ağzı Asya ile Afrika kıtalarını birbirinden ayırır. Mısır'ın Pelousion ağzından [sic] deniz kıyısı boyunca seyahat bin üç yüz *stadia*'dır. Asya'nın çevresinin deniz yoluyla seyahati (zira etrafı yuvarlak bir şekle sahiptir), aynı şekilde Av-

rupa'nın çevresi hesaplanarak yazılmıştır, seksen yedi gün sürer. Kanopikon ağzının üzerinde, Kanopos adında terk edilmiş bir ada vardır; o adada Menelaos'un anıtı bulunur, Troya'dan bir dümencinin adı Kanopos'tur, burada ölmüştür. Ayrıca hem Mısırlılar hem de bu civarlardaki komşuları Pelousios'un Kasios'la ilişkili olduğunu ve Kanopos'un ise dümencinin anıtının yer aldığı adıyla bağlantılı olduğunu söylerler.

AFRİKA

107. Nil Irmağı'nın Kanopikon ağzından itibaren Afrika başlar.

ADYRMAKHIDAI. Adyrmakhidai bir Afrika halkıdır. Thonis'ten itibaren iyi limanlara sahip olmasına karşın içinde su olmayan, terk edilmiş Pharos Adası'na kadarki deniz seyahati yüz elli *stadia*'dır. Pharos Adası'nda birçok liman vardır. Suyu ise, Mareia Gölü'nden tedarik ederler: Zira bu su içilebilirdir. Pharos'tan göle doğru gemiyle, ırmak boyunca deniz yolculuğu kısa sürer. Burada bir yarımada ve liman bulunur; buraya sahil boyunca deniz seyahati iki yüz *stadia*'dır. Yarımadadan sonra, Plinthinos Körfezi vardır. Bu körfezin ağzından Leuke Burnu'na deniz seyahati bir gün ve gece sürer; Plinthinos Körfezi'nin en iç kısmına ise, bu sürenin iki katı zamanda varılır. İnsanlar burada bir daire şeklinde otururlar. Leuke Burnu'ndan Laodamanteion Limanı'na deniz yolculuğu yarım gündür. Laodamanteion Limanı'ndan Paraitonion Limanı'na deniz yolculuğu yarım gündür. Burada Apis kenti vardır. Bu bakımdan, buraya kadarki toprakları Mısırlılar yönetirler.

108. MARMARIDAI. Apis'ten itibaren Hesperides'e kadarki topraklarda Afrikalıların Marmaridai halkı yaşar. Apis'ten Tyndarios kayalarına deniz yolculuğu bir gündür. Tyndarios kayalarından itibaren ise, Plynoi Limanı'na yelken açmak da bir gün sürer. Plynoi'dan itibaren Büyük Petras'a deniz seyahati yarım gündür. Petras'tan itibaren Menelaos'a deniz yolculuğu bir gündür. Menelaos'tan itibaren Kyrthaneios'a bir günde yelken açılır. Kyrthaneios'tan itibaren, Antipygos Limanı'na deniz seyahati yarım gün çeker. Antipygos'tan itibaren, Küçük Petras Limanı'na deniz yolculuğu yarım gündür. Küçük Petras'tan itibaren Akhil(I)eus Yarımadası limanına (bu topraklar Kyrene'lilerin *territorium*'una aittir), deniz seyahati bir gün sürer. Petras'ın ve yarımadanın ortasında Aedonia ve Plateiai adaları vardır. Bu adaların önlerinde gemiler için demirleme yerleri vardır. Buradan itibaren *silphion*'un [*Ferula tingitana*, *Kyrene'de yetişen ve ihraç edilen bir bitki*] yetiştirildiği topraklar başlar: Yarımadadan itibaren Hesperides'in iç kısımlarına kadar ilerlenir, karadan bu yolculuk yaklaşık bin beş yüz *stadia*'dır. Aphrodisias Adası gemilerin demirleme yeridir; Naustathmos Limanı. Yarımadadan yelken açınca bir gün, Naustathmos'tan itibaren ise, Kyrene Limanı'na doğru yüz *stadia* sürer. Limandan itibaren Kyrene'ye seksen *stadia* mesafe vardır. Kyrene kenti ise, iç kısımda yer alır. Bu limanlar daima demir atmaya/ karaya çıkmaya müsaittir. Bunların haricinde adacıkların altlarında gemiler için başka sığınaklar, demirleme yerleri ve bu güzergah arasındaki topraklarda birçok burun vardır. Kyrene Limanı'ndan Barka Limanı'na kadar beş yüz *stadia* mesafe vardır. Barka'lıların kenti denize yüz *stadia* mesafededir. Barka Limanı'ndan Hesperides'e kadar altı yüz yirmi *stadia*'dır. Kyrene'den itibaren de limanlar mevcuttur ve buradan Hesperides'lere kadar dağılmış yerler şunlardır: Phykous Körfezi; buradan içerisi Hesperides'lerin bahçesidir. Bu mevki on sekiz kulaç yüksekliğindedir, tam olarak yuvarlaktır, hiçbir yerde meyilini düşürmez; genişlik ve uzunluk bakımından, her taraftan iki *stadia* genişliğindedir, daha az değildir. Burası birbiri üzerine geçmiş ağaçlarla son derece gölgeliktir, öyle ki son derece sık [bitki örtüsüne] sahiptir. Bu bahçede lotus, her çeşit elma ağaçları, narlar, armutlar, çilekler, dutlar, asmalar, mersin ağaçları, defneler, sarmaşıklar, zeytin ağaçları, yabani zeytinler, badem ve ceviz ağaçları vardır. Yöre içindeki yerleşimlerden sözedilmemiştir, Ampelos [*Asma*] ve Apios [*Armut*] bahçenin yanındadır ve birinin diğerine mesafesi otuz *stadia*'dır; yarımadada birçok bahçe vardır; Zenertis, Taukheira, Kaukalos Köyü, Hesperides kenti ve limanı ve Ekkeios kentinin üzerinde bir ırmak yer alır. Bu yerlerden sonra, Antides'lerin yarımadasından itibaren Hesperides'e kadar bazıları Kyrene'liler bazıları ise Barka'lılardır.

109. NASAMONES VE MAKAI. Hesperides'ten itibaren, Syrtis adında büyük bir körfez vardır ve söylendiği üzere, bu körfez yaklaşık beş bin *stadia* [uzunluğunda] tahmin edilebilir. Hesperides'ten itibaren [körfezin] karşı tarafındaki Neapolis [Yeni kent] istikametine doğru deniz seyahati üç gün ve üç gece sürer. Afrikalıların Nasamones halkı bu [körfezin] etrafında, sol tarafın en iç kısımlara kadarki alanlarında ikamet ederler. Bunlar Syrtis yanındaki Makai Syrtis'in ağzına kadar Afrikalıların halkına komşudurlar. Hesperides'ten itibaren Syrtis istikametine doğru herhangi bir kişi yelken açtığında Herakles kum yığınlarına gelir; Drepanon bunlara bitişiktir, burada üç tane Pontiai Adaları vardır, bunlardan bazıları Leukai [Beyaz] Adalar olarak adlandırılır. Syrtis'in en çukur kısmında (en iç kesiminde) Philanos'un sunakları vardır; [ayrıca] Syrtis'de bir liman kenti ve Ammon'un kutsal koruluğu yer alır. Bundan sonra Syrtis'in yanında ikamet eden Makai [halkı] deniz kenarında hayvanlarını ahırlarında tutarak kışlarlar, yazın ise, suların çekilmesiyle, kendileriyle birlikte hayvanlarını da yanlarına alarak iç kısımlara doğru göçerler. Syrtis'ten sonra, Syrtis'in dışı güzel bir bölgedir ve Kinyphos adlı terk edilmiş bir kent vardır. Neapolis kentinden itibaren Syrtis'e [her yönden] seksen *stadia* mesafe bulunur; bunların aşağısında ise, Kinyphos Irmağı ve ırmak istikametine doğru alt kısımda bir ada yer alır. Syrtis'in iç kısmından Hesperides'lerin Philainos sunakları istikametine, körfezin en iç kesimlerine olan uzaklığı üç gün ve üç gece; Kinyphos Irmağı'ndan itibaren Leuke adalarına gitmek ise, dört gün ve dört gece süren bir deniz yolculuğu gerektirir.

110. LOTUS-YIYICİLERİ. Syrtis [Maior]'un hemen dışından, diğer Syrtis [Minor]'un ağzına kadar uzanan topraklarda Lotus-yiyicileri halkı yaşar. Bu insanlar lotusu yiyecek ve içecek olarak kullanırlar. Neapolis [Lepis Magna] kentinden sonra, Graphara kenti Kartaca topraklarındadır. Neapolis kentinden itibaren, buraya [Graphara'ya] sahil boyunca deniz seyahati mesafesi bir gündür. Graphara kentinden sonra, Abrotonon kenti ve limanı gelir. Graphara'dan itibaren sahil boyunca deniz yolculuğu bir gündür. Abrotonon'dan sonra, Tarikheiai kent ve limanı gelir. Abrotonon'dan itibaren sahil boyunca deniz yolculuğu bir gün sürer. Bu yerlerden itibaren, Lotus-yiyicilerden sonra, Tarikheiai'nin aşağı tarafında Brakheion adlı bir ada vardır. Bizzat bu ada üç yüz *stadia* uzunluğundadır, genişliği ise, biraz daha azdır. Anakaradan uzaklığı, yaklaşık üç *stadia*'dır. Bu adada lotus yetiştirir ve bu lotusu yerler; diğer bir çeşidinden ise, şarap yaparlar. Lotus'un meyvesi boyutu bakımından çilek büyüklüğündedir. Ayrıca yabani zeytin ağaçlarından çok miktarda zeytinyağı yaparlar. Bu ada çok miktarda buğday ve arpa ürünü verir. Zira ada bereketli toprağa sahiptir. Tarikheiai'dan Brakheion Adası'na deniz seyahati bir gündür. Bu adadan sonra, Epikhos kentine gelinir. Brakheion Adası'ndan Epikhos'a deniz seyahati yarım gün sürer. Eskhides'ten itibaren [Makomada'ya ya da Neapolis'e] bir günde yelken açılır; ve onun hemen üzerinde terk edilmiş bir ada vardır. Buradan sonra, Kerkinitis adası ve kenti ve ondan sonra, Thapsos kenti gelir. Kerkinitis'ten itibaren, Thapsos'a sahil boyunca deniz seyahati bir buçuk gün çeker. Thapsos'tan [ve] Küçük [Leptis'ten] itibaren, büyük bir körfez içinde Adrymetos kenti yer alır, burada Syrtis Minor, Kerkinitis olarak adlandırılır ve buranın çevresi iki *stadia* olmasına karşın diğer Syrtis'ten çok daha tehlikeli ve yelken açılması çok daha zor [bir körfezdür]. Bu Syrtis'de Tritonis olarak adlandırılan bir ada [ve gölcük] ile Triton Irmağı yer alır ve tam burada Athena Tritonis'in tapınağı vardır. Göl küçük bir ağza sahiptir ve Tritonis Adası ağzın girişinin hemen üzerindedir; bu yüzden med-cezir olduğunda ve bazen göl içine yelken açılması imkansız gibi görünür. Bu göl oldukça büyüktür ve çevresi bin *stadia*'dır. Gölün çevresinde bütün Afrika halkları ikamet eder. Ayrıca bunun ötesinde gün batımı istikametine bir kent vardır; bütün bu insanlar, Afrikalılar, söylendiği üzere kumral, tutumlu ve son derece güzeldir. Toprakları mükemmel ve çok verimlidir. Bunun yanı sıra yanlarında büyük ve çok sayıda hayvanları vardır; bu bakımdan son derece zengindirler (ve çok güzeldirler). Bu Syrtis'ten sonra, Neapolis kenti gelir. Adrymetos'tan itibaren Neapolis'e sahil boyunca deniz seyahati bir gün sürer. Neapolis'ten sonra, Hermaion burnu ve kenti vardır. Neapolis'ten itibaren sahil boyunca deniz seyahati bir buçuk gündür. Ayrıca Neapolis'ten itibaren, denizin diğer yakasına, Kartaca

istikametine doğru uzanan kıstak [üzerinden yapılacak kara yolculuğu] yüz seksen *stadia*'dır. Zira burası bir burun ve bunun arasındaki bir berzahdır. [Kıstaktan hemen sonraki] ırmaktan, Kartaca'ya sahil boyunca deniz seyahati yarım gün çeker. Kartacalıların ülkesi ise, bir körfez içindedir.

111. KARTACA. Berzah'tan sonra, Fenikelilerin kenti ve limanı Kartaca gelir. Hermaion Burnu'ndan itibaren, Kartaca'ya sahil boyunca deniz seyahati yarım gün sürer. Hermaion Burnu'ndan biraz ileride adacıklar yer alır, bunlar Pontia ve Kosyros adalarıdır. Hermaion'dan Kosyros'a bir günde yelken açılır. Hermaion Burnu'ndan gün doğuşu istikametine doğru (ki burası Hermaion'dan kısa mesafededir) üç tane küçük adacık yer alır ve burada Kartacalılar ikamet ederler: [Bu adacıklar doğudan batıya doğru sırasıyla şöyledir:] Melite kenti ve limanı; Gaulos kenti ve Lampas'tır; burada iki ya da üç tane kule vardır. Kosyros'tan itibaren Sicilya'nın Lilybaion Burnu'na bir günde yelken açılır. Kartaca'dan sonra Ityke [*Utica*] kenti ve limanı gelir. Kartaca'dan Ityke'ye doğru kıyı boyunca deniz seyahati ise, bir gün sürer. Ityke'den itibaren Hippouakra [At Burnu ya da] Atların kenti ve limanı bulunur ve burada göl içinde adacıklar ile gölün civarında kentler yer alır (adacıklar ise) şunlardır: Psegas kenti [anakaradadır] ve onun hemen ilerisinde bir çok Naksikai adaları vardır: Pithekousai ve limanı ve her ikisinin karşısında, Euboia Adası'nda bir kent ve limanı yer alır; Thapsa da hem kent hem de limandır, ardından Kaukakis kenti ve limanı, Side kenti; Ioulios'un burnu, kenti ve limanı ile gene bir kent ve limanı olan Hebdomos gelir ve Akion adası, kenti ve limanı, onun hemen üzerinde Psamathos adası, kenti ve liman ile bir körfezi yer alır. Bu körfezde Bartas adası ve limanı, ırmağın kenarındaki Khalka kenti, Arylon kenti, Mes kenti ve limanı; ırmak kenarındaki Sige kenti bulunur. Irmaktan önce ise, Akra Adası vardır; burası büyük bir kente ve limana sahiptir; Akros ise bizzat körfez içinde yer alan bir kenttir, bu yakınlarda ayrıca Drinaupa adında terk edilmiş bir ada yer alır. Herakles Sütunu [ya da] Afrika'daki Abilyke Burnu [ve] ırmak kenarında bir kent ve buranın hemen karşısında Gadeira adaları vardır. Kartaca'dan itibaren bu istikamette; Herakles Sütunları'na kadar son derece iyi bir şekilde sahil boyunca deniz seyahati yedi gün yedi gece sürer.

GADEIRA. Bunlar Avrupa Kıtası istikametindeki adalardır; bunlardan birinde bir kent vardır: Ayrıca Herakles Sütunları şöyledir, Afrika'daki sütun alçak; fakat Avrupa'daki yüksektir. Bunların her biri birbirinin tam karşısında yer alan berzahlardır ve bunlar birbirinden bir günlük yelken açımı uzaklıktadır. Afrika'daki Mısır'ın Kanopikon ağzından Herakles Sütunları'na kadarki sahil boyunca deniz seyahatinin hesabı aynı Asya ve Avrupa'daki gibi yapılmıştır; körfez boyunca etrafını dolaşmak üzere yelken açmak yetmiş dört gün sürer. Afrika'da kaç tane kent ve ticaret merkezi olduğu ifade edilmiştir, Hesperides yakınındaki Syrtis'ten Afrika'daki Herakles Sütunları'na kadarki her yer Kartacalılarındır.

112. Herakles Sütunları'ndan sonra, Afrika'yı soluna alarak, dışarı doğru [Atlas Okyanusu'na] yelken açınca, Hermaion Burnu'na kadar büyük bir körfez vardır. Çünkü burada da Hermaion Burnu vardır. Körfezin ortalarına doğru Pontion mevki ve kenti yer alır. Kentin çevresinde büyük bir göl uzanır ve bizzat bu göl içinde birçok ada bulunur. Gölün çevresinde ise, kamış, kulunç otu, hasır otu ve saz yetişir. Burada Afrika tavukları da bulunur; bu kuşlar ihraç edilmediyse buradan başka hiçbir yerde bulunmaz. Bu gölün ismi Kephesia, körfezin adı ise, Kotes'tir. Burası Herakles Sütunları ile Hermaion Burnu arasındadır. Hermaion Burnu'ndan itibaren Afrika'dan Avrupa istikametine doğru büyük bir resif uzanır, bu resif denizin altındadır; ancak bazı yerlerde denizin dışına taşar. Bu resif Avrupa'nın altından diğer bir burnuna doğru dümdüz uzanır; bu burnuna Kutsal Burun adı verilir. Hermaion Burnu'ndan itibaren, Anides Irmağı'na gelinir; bu ırmak büyük bir göle akar. Anides'ten itibaren (ardından) diğer bir büyük ırmak olan Liksos ve Fenikelilerin kenti Liksos ile ırmağın ötesinde Afrikalıların diğer bir kenti ve limanı vardır. Liksos'tan sonra, Krabis ırmağı ve limanı ile Fenikelilerin Thymiateria adlı kenti vardır. Thymiateria'dan itibaren Soloeis Burnu özellikle okyanusun içlerine doğru çıkıntı oluşturur.

Afrika'nın bütün bu söz konusu ülkesi son derece ünlü ve son derece kutsaldır. Bu burnun ucunda kurtarıcı Poseidon'un büyük bir sunağı bulunur. Sunağın üzerine ise, insan, aslan ve yunus figürleri oyulmuştur; bunları Daidalos'un yapmış olduğunu söylerler. Soloeis Burnu'ndan itibaren Khion adlı ırmağa gelinir. Bu ırmağın çevresinde kutsal Aithiopia'lılar ikamet ederler. Bu yerlerden sonra, Kerne adlı bir ada vardır. Herakles Sütunları'ndan Hermaion Burnu'na kadar sahil boyunca deniz seyahati iki gün sürer. Hermaion Burnu'ndan itibaren Soloeis Burnu'na sahil boyunca deniz seyahati üç gündür. Soloeis'ten itibaren Kerne'ye yedi günde sahil boyunca yelken açılır. Herakles Sütunları'ndan Kerne Adası'na sahil boyunca deniz seyahati ise, toplamda on iki gün çeker. Kerne Adası'nın ötesine ise, denizin son derece sığılığı, çamur ve deniz yosunu nedeniyle yelken açmak mümkün değildir. Kıyıda deniz yosunu el genişliğindedir ve üst kısmı keskindir, bu yüzden batar. Tüccarlar ise, Fenikelilerdir; ancak ne zaman Kerne Adası'na gelseler, ticaret gemilerini limanda demirlerler, Kerne'de kendileri için kalacak yer [çadır] yaptıktan sonra, gemilerindeki kargoyu bizzat kendileri çıkartıp diğer taraftaki anakara istikametine doğru küçük tekneler içinde taşırlar. Anakarada ise, Aithiopia'lılar yaşar. Fenikeliler bu Aithiopia'lılar için mallarını sergiler. Geyiklerin, aslanların, leoparların derilerinin karşılığında fillerin derileri ve dişleri ile ayrıca evcil hayvanların derilerinin karşılığında Aithiopia'lılarla ticaret yaparlar. Aithiopia'lılar benekli [derileri] süs için kullanırlar; içme kapları olarak ise, fildişi kaseleri; ayrıca Aithiopia'lıların kadınları fildişinden bilezikleri süs olarak takarlar; ve hatta atlarını dahi fildişinden yapılmış süslerle donatırlar. Söz konusu Aithiopia'lılar bildiğimiz bütün insanların en büyükleridir, iki metre on cm'den daha uzundur; hatta içlerinden bazılarının boyları iki metre kırk cm'ye kadar varır. Ayrıca uzun sakallı ve saçlıdırlar ve bunlar bütün insanlardan daha yakışıklıdırlar. Bu kavimde içlerinden en uzun/büyük olanı kral olur.

Aynı zamanda süvari, mızrakçı ve okçuları vardır ve ayrıca ateşte sertleştirilmiş silahlar kullanırlar. Fenikeli tüccarlar bunlara parfüm, Mısır taşı, [.....], Attika çanak-çömleği ve sürahileri getirirler; zira bu kalıptan çıkma Khoes sürahileri festivalde indirimli fiyatlarla satın alınmıştır. Bu Aithiopia'lılar etobur, süt içici ve üzümünden çok miktarda şarap yaparlar; ayrıca aynı şeyi [şarabı?] Fenikeliler de ithal ederler. Bunlar aynı zamanda büyük bir kente sahiptirler; ki o kente Fenikeli tüccarlar da yelken açarlar. Bazıları Afrika'nın burnundan sahil boyunca denizin devam ettiği gibi, bu Aithiopia'lıların buradan Mısır'a kadarki güzergah boyunca birbirini takip edecek şekilde ikamet ettiklerini söylerler.

113. BÖLME.

Deniz boyunca Avrupa'dan itibaren Asya'ya doğru [izlenen] hemen hemen dümdüz hat. Bölünme Khalkis yakınındaki Euripos'tan itibaren başlar ve [buradan] Geraistos'a kadar [sekiz yüz elli] *stadia* mesafe vardır. Geraistos'tan itibaren Andros'taki Paionion'a seksen *stadia*'dır. Andros'taki [Paionion]'dan Aulon'a iki yüz seksen *stadia*'dır. Aulon'dan Tenos'a doğru deniz yolculuğu on iki *stadia*'dır. Bizzat bu adadan Rhenaiai Burnu'nun karşısına kadar yüz elli *stadia*'dır. Buradan Rhenaiai'ya deniz seyahati ise, kırk *stadia*'dır. Bizzat Rhenaiai'dan Mykonos'a deniz seyahati kırk *stadia*'dır. Mykonos'tan Melantios tepelerine doğru karşı tarafa yelken açmak öğle yemeğinden az öncesine kadar [sürer], [yüz] kırk *stadia*'dır. Melantios tepelerinden itibaren yelken açılınca Ikaros'a öğleden önce varılır. Bizzat Ikaros Adası'nın uzunluğu üç yüz *stadia*'dır. Ikaros'tan yelken açınca Samos'a öğleden önce varılır. Bizzat Samos Adası'nın uzunluğu iki yüz *stadia*'dır. Samos'tan Mykale'ye, karşı yakaya yelken açmak [on] yedi *stadia*'dır. Eğer Samos'tan öğle yemeğinden önce yelken açarlarsa, deniz seyahatinin tamamı iki bin üç yüz yetmiş *stadia*'dır,

[bu hesaba Mykale'den Samos'a] kadarki deniz seyahati eklenmemiştir.

113 Diğer dümdüz bölme

[Malea'dan] Kythera'ya kadar, [yüz?] otuz *stadia*'dır.

Bizzat Kythera Adası'nın uzunluğu [iki?] yüz *stadia*'dır.

Aigilia'ya doğru yelken açınca öğle yemeğinden önce varılır.

[Bizzat Aigilia Adası'nın uzunluğu, elli *stadia*'dır.

Aigilia'dan Girit'e yelken açınca öğle yemeğinden önce varılır].

Bizzat Girit Adası'nın uzunluğu [bin?] iki bin beş yüz *stadia*'dır.

Girit'ten Karpathos'a doğru [beş?] yüz *stadia* mesafe vardır.

Bizzat Karpathos Adası'nın uzunluğu [üç?] yüz *stadia*'dır.

Karpathos'tan Rhodos'a deniz seyahati [üç?] yüz *stadia*'dır.

Bizzat Rhodos Adası'nın uzunluğu altı yüz *stadia*'dır.

Rhodos'tan itibaren Asya'ya doğru yüz *stadia* mesafe bulunur.

Karşı yakaya yelken açmanın bu bölümü dört bin iki yüz yetmiş *stadia* tutar.

114. ADALARIN BÜYÜKLÜKLERİ

En büyük ada Sardinya'dır. İkinci Sicilya. Üçüncü Girit. Dördüncü Kıbrıs. Beşinci Euboia. Altıncı Korsika. Yedinci Lesbos. Sekizinci Rhodos. Dokuzuncu Khios. Onuncu Samos. On birinci Korkyra. On ikinci Kasos. On üçüncü Kephallenia. On dördüncü Naksos. On beşinci Kos. On altıncı Zakynthos. On yedinci Lemnos. On sekizinci Aigina. On dokuzuncu Imbros. Yirminci Thasos.

